

שאלה ע"ד} היכן מצונו בדין שחכה בהזכרת המאורע בתפלה, שהדין הוא לכו"ע שאינו צריך לחזור באם שכת, ומ"מ אם יעשה פעולה כל שהיא, אזי בפעולה מסויימת לכו"ע יצטרך לחזור ולהתפלל, ובפעולה אחרת יש מחלוקת מה דינו. שאלה ע"ה} העוסק במצוה פטור מן המצוה, האם דין זה נאמר גם כשיכול לקיים שניהם?

פתרון לחידודא- גליון ל"ח פרשת חוקת

שאלה ע"ב} הנה אמרו (גדה ל: ומלמדין אותו כל התורה כולה וכו' וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטרו על פיו, ויש לחקור האם בת נמי המלאך מלמדה במעי אמה עכ"פ ההלכות שצריכה הבת שתהא יודעת?

שאלה ע"ג} מה הטעם שאין האשה מברכת ברוך שפטרני, על בנה כשם שהאב מברך?

ע"ב} יעו' באריכות מה שהביא בזה ידידנו הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א במכתבים למערכת, שבכלל דבריו דבריו בזה. ע"ג} הנה כתב בזה הפמ"ג א"ח ס' רכ"ה באשל אברהם, דלא מצונו עון אם על בנים רק עון אבות על בנים לכן אין להאשה לברך ברוך שפטרני, ויש מקום עיון בזה דהנה בספר חסידים ס' שע"ד כתב שאם האם חייבת כרת כן נמי זרעה נכרת, ואולי יש ליישב, דבכרת זהו גופא העונש שגם זרעו נכרת, ואין בה מכלל עון אבות על בנים

חמדת הדף פסחים ז' י'

מילי דאבות פרקי אבות- פרק א'

בשביל שתתעשר, אבל לא שיחיה בנו, או שיהיה בן עוה"ב, ויעו' בפתחי תשובה (יו"ד סי' רמ"ו) שהביא כן בשם ספר משנת מעלייה לרגל אולם זכר אע"ג דאין לו קרקע חייב (ע"ב) לכדור' אמי דאמר רבי אמי כל אדם שיש לו קרקע עולה לרגל- והקשה בפני שלמה דא"כ למה דכל זכור דפטרנים קרא הוא למימר דרק נשים אין להם מדרתים כל זכור, תיפוק ליה דהא נשים אין להם קרקע, וכמוש"כ רש"י (ברכות כ: דמה"ט נשים פטורות מברכת המזון דאינם יכולים לומר על הארץ הטובה אשר נתן לך, ותני' בב' דרכים א'- דאיה"ג זה כוונת הגמרא, דלדעת רבי אמי איה"ג לא בעינן קרא דכל זכור דפטרנים קרא הוא מסיבת שיש לו קרקע, ולא אלא כדבעינן קרא הוא למימר דרק נשים אין להם קרקע, וכן לגבי יו"ט בדין לקבור הנפל לחקור בזה, והנראה עי' בזה כיון דסתם אדם המבואר בש"ס קאי נמי אנשים, לכן הא קאמא כל אדם שאין לו קרקע משמע נשים נמי לכן בעינן קרא דיראה כל "זכור" דדוקא זכרים ולא נשים (מחמדי התורה).

לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, וכנגד מאין באת אמר לו עשה לך רב, ויבואר עפ"מ דכתבו התוס' (עירובין יג) דהא דנוח צדיק אולם בצדיקים נוח להם שנברא, וזהו כנגד "מאין באת" המרמז דנוח שלא נברא, אמר "עשה לך רב", שאם יתגדל ויתעלה במעלת התורה אזי נוח לו שנברא. וכנגד "ואמר אתה הולך" המרמז על מיתה, ואלו (ב"ב טז: תענית כד:) או חברותא או מיתותא, והיינו האדם הקונה לעצמו חבר בתורה, ואחד ממ"ח דברים שהתורה נקנית בהם הוא בדיבוק חברים, ובוה מצילו מהמות והוה שאמרו או חברותא או מיתותא, ובוה יבואר כנגד ולאן אתה הולך אמר "וקנה לך חבר", וכנגד ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון, אמר והו' "זן את כל האדם לכף זכות", דמדה כנגד מדה הוא, שבמדה שאדם מודד מודדין לו (ברכות כד:), ואם הוא דן כולם לכף זכות, כן הקב"ה ידון אותו לכף זכות. (מחמדי התורה)

האם נפל בעי קבורה והאם רשאי לקבור אותו ביו"ט

משנה ז'- נגאי הארבל אומר, התרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע, ואל תתיאש מן הפורענות.

מעשה בשפתחו של מציק שהטילה נפל לבור- הנה נחלקו הפוסקים אי נפל בעי קבורה או לא, דהמג"א (סי' תקצ"ו ס"ב) הביא מדברי הגמ' כאן, דמשמע דנפל אינו צריך קבורה, ובשו"ת חוות יאיר (סי' ס"ה) כתב בפשיטות דלא יספוד ולא יקבור הנפל, ומדברי הגמ' (גדה נז) משמע דהכותים לא היו קוברין הנפלים, וכן לגבי יו"ט בדין לקבור הנפל לחקור בזה, יעו' בשו"ת חת"ס (או"ח סי' קמ"ד) שכתב להקל ע"י נכרי, והנובי"י (או"ח מהדו"ק סי' ט"ז) אסר לקבור הנפל ביו"ט, ורק בספק נפל התייר, לית את התבטול (סי' צ'), וראה זה כתב המאירי (ביצה) שכתה להתיר קבורת נפלים ביו"ט, וכן הוא בשו"ת תומת ישרים (סי' כ"ג) שהביא שמצא כן בדברי תוס' שאנן (סוף מסכת כתובות) שהתיר ג"כ להדיא.

משנה ז'- נגאי הארבל אומר, התרחק משכן רע, ואל תתחבר לרשע, ואל תתיאש מן הפורענות. א'- יבואר דהנה פעמים יש, אשר האדם המקבל עונש הוא בכדי לרוע הימנו חטא שעשה, או בכדי להרבות זכויותיו בעוה"ב (וכדברי רש"י (ברכות ה) דאלו הם יסורין של אהבה), ולכן אין לו להאדם להתיאש מן הפורענות דאחריתו לטוב לו, וזהו בכל עצם יהיה מותר, היינו שבוה ניתן הימנו הדינים שהיו עליו, אולם המתחבר לרשע אזי יסורין באין עליו ולא ינוכה מעונותיו, וכדכתיב (דברי הימים ב- כ) כחתחבר עם אחיהו פרץ ה' את מעשיך, והוה ואל תתחבר לרשע, ורק אז אל תתיאש מן הפורענות דמנכה מן העונות משא"כ המחובר לרשע. (חת"ס- אבות)

כמה דינים דמצונו שחששו בהם לגזירה דשמא יאכל

ונראה להוסיף, בדזה יבואר סוגיא דברכות שם, דהמסמיכו חז"ל הא דרבי מנאי היה לו שכן רע והתפלל עליו שימות, ואמרה לו אשתו מי כתיב חוטאים חטאים כתיב, ומיד הסמיכו לזה הא דיסורין ממרקין עונותיו של אדם, ולהנ"ל מדברי החת"ס יובן היטב, דרק אחר שישנו מתחבר לרשע, רק אז היסורין ממרקין עונותיו של אדם. (מחמדי התורה)

ע"ב} עוד יבואר, עפ"י מה דאמרו (גדה ל: אפילו כל העולם אומרים עליך צדיק אתה, תהיה בעיניך כרשע, וזה כוונת משנתנו דאפילו אם אתה מתרחק (משכן רע) שאינן נתון לרע להיות שוכן בתוך גופך, וכן "אל תתחבר לרשע" אפילו כשהאדם אינו מחובר להציגה רשע הנקרא רשע (דאיתא בסוכה), מ"מ אל תהיה בעיניך כצדיק ותחשוב שאין לך לחוש מן הפורענות, דכי יצדק לפניו כל ה' וזהו ואל "תתיאש מן הפורענות" שאל תחשוב שלא יבוא עליך פורענות ואלא אשרי אדם מפחד תמיד, ובוה הפחד יצלל דבזה גופא הוא אצל פורענות שכל הזמן דואז נופחד מאימתו יתברך, ואך טוב וחסד ידפוהו. (מחמדי התורה)

ע"ב} גזירה דילמא אתי למיכל מיניה- ראיתי בגליוני הש"ס (להר"י ענגיל) שציון לכמה דינים הנלמדים מדברי גמרא אלא, ואציון כמה מהם, א'- בשו"ת מהר"י ברונא (סי' י"ג) כתב דאסור ליתן יין לתוך תבטיל בשבוע שחל בו ט"ב, מחשש דשמא בשעה שהוא מתעסק בו, לית את התבטיל שבתוכו, ישכח וישתה הימנו, כי היכי דחששוני הכי שמא יאכל, ב'- במהרי"ב (סי' קצ"ו) כתב דאסור לאדם לשבר המצה קודם הסדר, מחשש דשמא יאכל מיניה כשמתעסק בו, ג'- מה שכתב המהר"ל דאסור לאדם ליגעו במאכל ביה"כ דחיישינן שמא יגע בהם, ויבאר שם אדאמרו (מנחות צט:) דביו"כ החל בשבת, ההלות נתחלקות לערה, והיינו נמי מטעם הנ"ל דכדי שלא יבואו הכהנים ללכל אכילה.

ע"ב} כמה דינים דמצונו שחששו בהם לגזירה דשמא יאכל

ע"ב} גזירה דילמא אתי למיכל מיניה- ראיתי בגליוני הש"ס (להר"י ענגיל) שציון לכמה דינים הנלמדים מדברי גמרא אלא, ואציון כמה מהם, א'- בשו"ת מהר"י ברונא (סי' י"ג) כתב דאסור ליתן יין לתוך תבטיל בשבוע שחל בו ט"ב, מחשש דשמא בשעה שהוא מתעסק בו, לית את התבטיל שבתוכו, ישכח וישתה הימנו, כי היכי דחששוני הכי שמא יאכל, ב'- במהרי"ב (סי' קצ"ו) כתב דאסור לאדם לשבר המצה קודם הסדר, מחשש דשמא יאכל מיניה כשמתעסק בו, ג'- מה שכתב המהר"ל דאסור לאדם ליגעו במאכל ביה"כ דחיישינן שמא יגע בהם, ויבאר שם אדאמרו (מנחות צט:) דביו"כ החל בשבת, ההלות נתחלקות לערה, והיינו נמי מטעם הנ"ל דכדי שלא יבואו הכהנים ללכל אכילה.